

Čitateljem v pouk in zabavo.

Navidezna borba proti opiju.

Celotni kulturni svet se bori proti zastrupljanju milijonov z opijem. Društvo narodov v Ženevi bije boj proti trgovini s tem strupom od početka svojega obstoja do danes. Na pritisk vesil so ustvarili tudi na Kitajskem zakone, po katerih bi naj bili kaznovani vsi oni, katere zaloti oblast pri pušenju ali zavživanju opija. V resnici ni bil obsojen doslej niti eden Kitajec radi opija. Če bi uporabljali zakon proti puščenju strupa, bi moralo ždeti 100 milijonov Kitajcev stalno pod ključem. Na Kitajskem pušijo opij ravno tako, kakor v Evropi cigarete.

Četudi je trgovanje z opijem strogo prepovedano, vendar cveti. Strup prodajajo v zavojih, kateri so prepleteni z znamkami, kakor pri nas cigaretna škatle. Znamke so radi tega na paketih z opijem, da na ta način oznani mestna oblast, da je prodaja znamkovanega zavoja dovoljena. Z znamkami opremljeno dovoljenje prejme le gotovo število trgovcev. Trgovci z opijem plačujejo za razprodajno dovoljenje po 2000 dolarjev mesečno. Prodajalci brez koncesije romajo v zapor.

Opij redi armado.

Središče trgovanja z opijem je mesto Šanghaj, ki prejema razen zgoraj omenjenih svot za koncesije trgovcem še 200 dolarjev od vsakega opijevega tovara, katerega naložijo v šanghajskem pristanišču za izvoz na ladje. Dnevno pristanejo v Šanghaju čolni, ki so natočeni z opijem iz raznih kitajskih pokrajin. Že med prevažanjem po rekah obdavi opij rečna policija in razni kitajski generali. V Hankovu je poseben urad za posebne dajatve, katerega je ustvarila kitajska vlada in iz tega vira črpa vlada letno 80 do 100 milijonov dolarjev. Ta urad nima nobenega drugega dela, kakor da pobira davek od opija, ki je seve po zakonu prepovedan, a je obenem glavni državni denarni dohodek.

Moramo pomisliti še to, da živi 30—40% kitajskega prebivalstva od opijevih nasadov. Povprečna žetev opija znaša na leto več nego 20.000 ton. Dajatve od opija dajejo raznim generalom denarna sredstva za vzdrževanje svojih armad.

Se nekaj se zdi Evropejcem čudno pri tihotapstvu z opijem. Evropejci se vprašujejo: Zakaj kitajska vlada ne monopolizira opija? Pred vsem radi tega ne, ker hoče na zunaj pokazati, da je proti razpečavanju tega strupa. Drugič bi se pa ne pustili dopasti monopolu generalov in bogznaj koliko višjih uradnikov, katerim donaša opij lepe dohodke.

Prevoz milijonov.

Se ni dolgo, ko so napadli v Brooklynu v Njujorku tolovaji prevoz denarja in so uplenili ob tej priliki 427.000 dolarjev. Ta napad je dal policiji povod, da je vprašala, če je še kedo prevažal na

dan omenjenega napada po Njujorku denar. Odgovori so izzveneli v visoke številke, katerim so se gotovo čudili njujorški banditi. Po ulicah Njujorka prevažajo dnevno ogromne denarne svote, ne da bi kedo kaj znal o tem.

Najboljša obramba pri prevozu denarja in predvsem zlata v palicah je neznanje v javnosti, da se sploh to vrši.

Kadar je bil v Njujorku pred par leti dober bančni dan, je zdrčalo po ulicah v zlatu in v nakaznicah do 70 milijonov dolarjev.

A tudi »neznani denarni prevozi« se vršijo pod močno zaščito. Samo za spremstvo denarnih transportov poseba Njujork 150 oklopnih avtomobilov, in na vsakem vozilu je posadka štirih mož.

Spremljavo sedi v oklopnih vozovih za 2 cm debelimi jeklenimi stenami in je v stalni pripravljenosti, da otvori ogenj za slučaj nenadnega napada.

Niti spremljevalcem ne gre popolno zaupanje. Da so kaki dogovori glede prevozov izključeni, menjavajo dneve, ob katerih se vršijo. Malokdaj spremlja isti uradnik denarni prevoz dvakrat enega za drugim in po isti cesti.

Če nastopi spremstvo zjutraj službo, prejme zapečaten pismo, v katerem so navedene ulice, po katerih naj peljejo denar. Spremljevalci sme odpreti pismo šele tedaj, ko so avtomobili naloženi in pripravljeni za odhod.

Vseh 150 oklopnih avtomobilov je v službi, če prevažajo iz ene banke v drugo 70 milijonov dolarjev.

Leta 1931 so morali zgodaj zjutraj spraviti iz ene banke v drugo 3 milijone dolarjev. Pot je znašala komaj 1 km, a je bilo naročenih 200 spremljevalcev. Vsako ulično križišče je čuval oklopni avto.

V sedanji krizi, ki tlači tudi Ameriko, ne prevažajo niti po Njujorku milijard iz ene banke v drugo, ker jih ni.

Pet let po ledu in snegu.

3000 severnih jelenov je na potu. Ženejo jih s polutoka, Alaske v severno Kanado, da poskrbijo za življenjsko možnost tamošnjim Eskimom ter Indijancem. Doslej so se preživljali ti severni samotarji od neke vrste severnega jelena, ki se imenuje karibou. Razširjenje strelnega orožja med Eskime in Indijance je povzročilo, da so danes divje živeče črede severnih jelenov malodane iztrebljene. Kolikor je še preostalo od te vrste živali, je pribežalo v čisto nedostopne pokrajine in prebivalstvo je izročeno počasni smrti od gladi. Radi tega je sklenila kanadska vlada, da bo spravila ogromno čredo severnih jelenov z Alaske v severno Kanado.

Predvsem so morali preiskusiti, če bodo našli severni jeleni v Kanadi dovolj hrane. Več rastlinoslovcem je bila zaupana naloga, da so preiskali kanadske rastline. Mudili so se po najbolj severnih pokrajinah 30 mesecev in dokazali, da raste po severni Kanadi 20.000 ter še več različnih rastlin, ki bodo nudile sev. jelenom dovolj hrane.

Najeli so tri lapske družine iz Norveške, da bodo poučile Eskime, kako je treba ravnati z živalmi. Na Alaski so zbirali jelene in izbira je bila končana decembra 1929. Nato je pričel odgon jelenov pod vodstvom lapskih pastirjev in je baš sedaj tik pred zaključkom. Čredo so gnali iz doline Buckland v zapadni Alaski ob morski obali, preko rek, morskega ledu in hribov do Kanade. Prvotno so mislili, da bo trajala pot dve zimi in eno poletje; v resnici pa je preteklo celih pet let. Težave ter nevarnosti so bile mnogo večje, nego so bile predvidene od strokovnjakov.

Največ ovir je bilo radi tega, ker so jeleni neprestano poskušali, da bi se vrnili nazaj na stare pašnike. Vedno znova so jih morali goniti pastirji nazaj in jih uravnati v zaželjeno smer.

Treba še upoštevati okolnost, da je morala čreda počivati vsako spomlad, da so košute lahko povrgle. Pohod z naraščanjem je bilo — pet mogoč, ko so postali mladiči dovolj močni.

Nepregledne nevarnosti so bile ledena burja, ki so razganjale čredo. Če bi ne bili gonjači zastavili vseh svojih moči, bi bilo prišlo bore malo jelenov iz Alaske v Kanado. V neznosnem mrazu se je vedno pojavljala nevarnost, da živali zmrznejo, v letju pa utonejo pri prehodih preko rek. Mnogo škode so napravili volkovi.

Kljub naštetemu so bile zgube primeroma malenkostne. Stroški celotnega podjetja so ogromni, a v tem slučaju gre za dva naroda, da se ju reši pogina.

*

Zginuli meteor.

Meteorji so kovinasti ostanki v vse-miru razletelih teles, ki so padli v raznih razdobjih iz nebesnih višin na našo zemljo. Leta 1886 je odkril farmer v severnoameriški državi Arizona v Kanonu Diablu žrelo, katerega je povzročil z nebes padli meteor. Od omenjenega leta naprej iščejo v onem žrelu meteor, ki je zginil tamkaj nekje in bogznaj kako globoko pod zemljo. Največji kos, ki so našli doslej od tega meteorja, tehta 460 kg in je postavljen v ameriškem narodnem muzeju. Izdatki iskanja ostalih delov so znašali v zadnjih 20 letih 500.000 dolarjev. Celi meteor cenijo na 360.000 ton. Pred kratkem so zopet vrtali v onem žrelu in prodrli 250 m globoko. Sveder je obtičal v niklasti kovini in nekateri trdijo, da bi se naj skrivale v tej globini one tone meteorja. Strokovnjaki trdijo, da je ta globina preneznatna, ker je priletel meteor na zemljo z brzino 30 km na sekundo. Nadalje so zemljoslavci mnenja, da je padlo to nebesno telo pred 50.000 leti. Med Indijanci je znana ljudska pripovedka, ki pravi, da se je pojavil v taistem kraju nekoč bog v ognjenem vozu in je nato zginil pod zemljo. Mogoče je v tem slučaju podan most med pravljico in istino o padcu ogromnega nebesnega telesa na zemljo...